

DOTAZNÍK TYPOLOGIE OSOBNOSTI – GPOP (GOLDEN PROFILER OF PERSONALITY)

IRENA WAGNEROVÁ

Představujeme novou psychodiagnostickou metodu Golden Profiler of Personality (GPOP), která je nástupcem Myers – Briggs Type Indicator (MBTI). Nejprve je uvedena charakteristika metody, dále popis škál, způsob administrace, krátké popisy jednotlivých typů, popis výstupní zprávy. Distribuce metody je výjimečná v tom, že metoda bude přístupná i pro proškolené laiky. Na konci metodu kriticky hodnotíme. Očekáváme, že se metoda jakožto nástupce MBTI, v podobě standardní psychodiagnostické metody, konečně rozšíří.

Klíčová slova: GPOP, MBTI, Big Five, osobnostní typologie, dotazníky, psychodiagnostická metoda.

Úvod

V tomto příspěvku poprvé představujeme novou psychodiagnostickou metodu Golden Profiler of Personality (dále jen GPOP), která navazuje na velmi populární dotazník MBTI. Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) byl vytvořen během 2. světové války Katharine Cook Briggs a její dcerou Isabel Briggs Myers. MBTI se nikdy v ČR nedočkal oficiální verze.

Autorem původní verze GPOP je John P. Golden. Česká verze, vydaná v Testcentru byla připravena autorským týmem Václava Havlůje, Simony Hoskovcové a Markéty Niederlové. Původní test byl vydán v roce 2005 pod názvem Golden Personality Type Profiler společností Pearson Education (Sněhotová, 2010). GPOP používá 4 párové škály stejně jako MBTI a navíc další škálu reakce na stres.

Metoda vychází ze dvou teoretických přístupů. Na jedné straně je to Jungovská typologie a na druhé koncepcí Big Five. Bylo zjištěno, že existuje konceptuální překrývání dimenzí GPOP s Big Five.

Charakteristika metody

GPOP je dotazník o 116 položkách. Výsledky jsou zachyceny v deseti globálních škálách spárovaných do pěti dvojic. Jde o škály Extraverze–Introverze, Smysly–Intuice, Myšlení–Cítění, Orientace na rozhodování – Orientace na vnímání, Napětí a Uvolnění. Každá škála má několik subškál.

Psychometrická analýza

Normy byly vytvořeny na základě výsledků 524 osob, které vyplnily GPOP ve formě tužka – papír nebo online od března do prosince 2009. 33,8 % respondentů byly ženy, 66,2 % muži. 44,1 % respondentů bylo ve věkové skupině 21–25 let.

Koeficienty vnitřní konzistence dosahují po zaokrouhlení hodnot mezi 0,8 a 0,9, což vypovídá o stabilitě struktury testu. Výsledky jsou navíc potvrzeny i split-half koeficienty.

Popis škál

Dotazník obsahuje pět párových škál, z nichž každá má pět subškál. První párová škála extravertze (E) – introvertze (I) zachycuje zdroj psychické energie jedince.

Tato škála má subškály:

1. Energičnost–Poklidnost
2. Orientace na společnost – Orientace na soukromí
3. Přátelskost–Rezervovanost
4. Podnikavost–Zdrženlivost
5. Spontánnost–Uváživost

Druhá párová škála smysly (S) – intuice (N) vypovídá o způsobu vnímání skutečnosti.

Subškály jsou:

1. Praktičnost–Inovátorství
2. Konkrétnost–Abstraktnost
3. Realističnost–Imaginativnost
4. Odměny konkrétní – Odměny abstraktní
5. Stabilita–Změna

Třetí párová škála myšlení (T) a cítění (F) indikuje způsob rozhodování. Má subškály:

1. Distancovanost–Empatie
2. Objektivita–Subjektivita
3. Autonomie–Autenticita
4. Vůdcovství–Adaptabilita
5. Kritičnost–Akceptace

Čtvrtá párová škála orientace na rozhodování (J) a orientace na vnímání (P) vypovídá o životním stylu jedince. Orientace na rozhodování vypovídá o stylu, který má rád, je organizovaný a strukturovaný. Na druhé straně orientace na vnímání vypovídá o bezprostřednosti, flexibilitě a přizpůsobení. Má následující subškály:

1. Zaměření na cíl–Zaměření na proces
2. Strukturovanost–Impulzivita
3. Spolehlivost–Uvolněnost
4. Smysl pro detail – Smysl pro celek
5. Stálost – Otevřenost příležitostem

Poslední pátá párová škála napětí a uvolnění se týká toho, jak jedinec reaguje na stres.

Má pět subškál:

1. Skepticismus–Důvěřivost
2. Nejistota–Vyrovnanost
3. Opatrnost–Smělost
4. Negativní ladění – Pozitivní ladění
5. Pesimismus–Optimismus

Způsob administrace

Metoda může být administrována třemi způsoby. Jednak klasicky jako tužka – papír. Dále prostřednictvím PC v rámci prostředí Hogrefe Test System. Poslední způsob administrace je online přes webový přístup (Internetové testování: Web Edition).

České normy byly v průběhu let 2009–2010 vytvořeny na populaci 524 osob.

V rámci vyhodnocení je pak zjištěn psychologický typ, charakterizovaný čtyřmi písmeny – počátečními písmeny převládajících škál (poslední škála reakce na stres se zde neuplatní). Typů je celkem 16.

Krátké popisy jednotlivých typů

Uvádíme stručné popisy jednotlivých typů (Havlůj, Hoskovicová, Niederlová, 2010):
ISTJ – Střízliví; spolehliví; přesní; ustálení. Mají silný smysl pro realitu, vyžadují měřitelné výsledky. Vyhovuje jim struktura, řád a stálost.

ISFJ – Pilní; pečliví; odpovědní. Starají se o stabilitu a důvěryhodnost. Podporují, pomáhají, přikládají ruku k dílu a vykonávají, co je třeba.

INFJ – Tvořiví a vytrvalí. Angažují se pro druhé – nenápadně, účinně, osobně. Vyhovují jim komplexní problémy, které mají co dělat s lidmi i věcmi.

INTJ – Originální v myšlení; vytrvalí, pokud jde o vlastní ideje a cíle. Soustředí se na kritická témata. Jsou nezávislí; plánují koncepčně na abstraktní úrovni; mistrovsky ovládají ideje a systémy.

ISTP – Bdělí a pozorní pozorovatelé. Nohama stojí pevně na zemi. Ptají se, co se stane, jak se to stane a jestli to bude k užítku. Užívají si přítomného okamžiku.

ISFP – Přívětiví; vřelí. Jsou citliví; upřímní, přímí, precizní. Dokáží se dobře vžít do druhých, v krizích jsou schopni utřídit informace.

INFP – Spolehliví; odpovědní se smyslem pro povinnost – z přesvědčení. Pokoušejí se porozumět a očekávají pochopení. Soustředí se na projekty, které pro ně mají hlubší smysl.

INTP – Geniální teoretici; originální; hledají poznání; neprosazují se. Dokáží dobře pojmenovat základní principy komplexního systému.

ESTP – Věcní; „spěchej pomalu“; spontánní; praktičtí. Přístupují k věcem s optimismem, snaží se je zvládnout; dávají přednost věcem, které lze uchopit, rozebrat a znovu složit.

ESFP – Otevření; veselé povahy; spontánní. Snadno přemluví lidi ke spolupráci. Dávají přednost pracím, které jsou konkrétní, uchopitelné a praktické.

ENFP – Duchaplní; tvořiví; spontánní. Stále vyhledávají nové možnosti. Působí inspirujícím dojmem. Často se spoléhají na schopnost improvizace, přesvědčují svým sebevědomím.

ENTP – Dynamičtí; orientovaní na budoucnost; podnikaví. Působí inspirujícím dojmem. Jejich cíle leží za viditelným horizontem. Přebírají iniciativu a uvádí do chodu různé změny.

ESTJ – Praktičtí; realističtí. Plánují a organizují různé akce. Musí si dát pozor na to, aby nezapomněli na osobní potřeby druhých lidí. Jsou experty na to, jak operativně něco uskutečnit.

ESFJ – Přátelští; společenšší; dbají o vztahy. Oživí profesionální setkání o osobní rozměr. Dokážou dobře organizovat a jsou zakotveni v realitě. Dbají o dodržování dohod.

- ENFJ – Cení si harmonických vztahů, mají silné ideály. Jsou loajální k zaměstnavateli, k partnerovi resp. k partnerce. Dokážou zprostředkovat nadšení.
- ENTJ – Rázní; ovládají formu a strukturu. Chtějí by se ujímat vedení. Nemají pochopení pro nízkou výkonnost. Chtějí, aby se s nimi zacházelo spravedlivě, jsou málo tolerantní k nedokonalosti.

Výstupní zpráva

Test je v ČR k dispozici mimo jiné i v PC formě v rámci prostředí Hogrefe – Test System. Výhodou využití počítačové administrace je to, že výstupní zpráva je generována automaticky. Její rozsah je dle nastavení jejich volitelných součástí až 30 stran textu. Zprávu je také možno exportovat do textového editoru (MS Word) a tam ji upravit. Text je zpracován tak, aby byl laicky srozumitelný a tedy aby zpráva mohla být předána přímo testovanému klientovi.

Distribuce metody

GPOP je unikátní v tom, že jde o metodu, která bude přístupná nejenom psychologům, ale i široké odborné veřejnosti z řad andragogů, pedagogů, personalistů, koučů apod. Metodu mohou používat pouze odborníci, kteří projdou dvoudenním školicím a výcvikovým kurzem k GPOP, které sestává na z informací o metodě, teoretickém základu, škálách, a jejich interpretaci. Pozornost je věnována dynamice typů a teorii typologie osobnosti, dále základům statistiky a využití výsledků GPOP v praxi.

Etické zásady jsou nedílnou součástí práce s metodou. Vycházejí ze směrnic Association for Psychological Type/APT. Směrnice pojednává o zacházení s výsledky a jejich použití, dále o kompetenci poradců a o přístupu k interpretaci výsledků.

Kritické zhodnocení metody

MBTI se celosvětově těší velké popularitě. U nás byl využíván řadou psychologů a personalistů v podobě uveřejněné v knihách Michala Čárta. Test byl pouze orientační, neobsahoval normy a nebyl tedy standardní psychodiagnostickou metodou. Přesto byl bohužel používán jak k výběrovým, tak i k rozvojovým účelům. Proto mnozí psychologové a personalisté uvítali publikaci GPOP, protože nyní mají v ruce standardní psychodiagnostickou metodu, která poskytuje stejné informace jako MBTI. Nicméně očekávání od metody jsou někdy přílišná.

První zkušenosti s využitím testu v praxi jsou příznivé. Test má dobrou face validitu a jeho výstupní zpráva je velmi dobře srozumitelná i laikům.

Pro hlubší práci s metodou se však doporučuje podrobné seznámení se s dílem C. G. Junga a s koncepcí Big Five. Zejména v oblasti koučování má interpretace hlubší významy, které jsou závislé například na věku respondenta.

Je třeba důrazně varovat před rozhodováním o přijetí/nepřijetí, povýšení, propuštění apod. pouze na základě výsledků tohoto testu. Výsledky nelze nekriticky přijímat

a generalizovat. Například nelze tvrdit, že introvert nemůže být dobrým obchodníkem nebo že jedinec s převážující funkcí Cítění nebo Orientace na vnímání nemůže být dobrým účetním. Stejně tak nelze tvrdit, že jedinec, který patří k typu ISTJ, který se nejčastěji objevuje u manažerů, bude vždy dobrým manažerem. Nelze proto výsledky přijímat nekriticky jako jakousi ideologii, jak se tomu v některých firmách v minulosti dělo.

Závěr

GPOP je novou metodou, u které očekáváme, že se značně rozšíří v podnikové i poradenské praxi. Přináší konečně po mnoha letech obdobu MBTI a to v podobě standardního psychologického testu, který mohou po zaškolení využívat i odborníci z dalších příbuzných oblastí.

LITERATURA

- Bents, R., Blank, R. (2009). *Typický člověk – Úvod do typologie osobnosti*. 1. české vydání, překlad a úprava O. Bezdiček. Praha: Hogrefe-Testcentrum.
- Havlůj, V., Hoskovicová, S., Niederlová, M. (2009). *Dotazník typologie osobnosti – GPOP*. Praha: Hogrefe-Testcentrum.
- Sněhotová, J. (2010). *Personálně-psychologická diagnostika dotazníkem typologie osobnosti GPOP*. Diplomová práce, Praha: Katedra psychologie FF UK.
- Wagnerová, I., Sněhotová, J. (2010). Golden Profiler of Personality – Czech version. ECNSI-2010, The 4th International Conference on Advances and Systems Research (197–203), Zagreb, 2010.

PERSONALITY TYPES QUESTIONNAIRE – GPOP (GOLDEN PROFILER OF PERSONALITY)

I. WAGNEROVÁ

ABSTRACT

We are pleased to introduce a new assessment method Golden Profiler of Personality (GPOP), which is a successor of popular Myers – Briggs Type Indicator (MBTI). At the beginning we characterize method, give description of scales, describe administration, and give a short description of types and details on test report structure. The method is not only available to psychologists, but also to other HR professionals who will receive a specific certified training. Finally, we present a critical examination of the method. We expect that the method as a successor of MBTI will become widely used in this form of standardized assessment test.

Key words: GPOP, MBTI, Big Five, personality typology, inventory, assessment method.

GOLDEN PROFILER OF PERSONALITY – GOP

I. WAGNEROVÁ

ABSTRAKT

Wir präsentieren eine neue Methode der Psychodiagnostik Golden Profiler of Personality (GPOP), die Nachfolger des Myers – Briggs Type Indicator (MBTI) ist. Zuerst beschreiben wir Merkmale des Verfahrens, weiter werden die Skalen genannt, Art der Administration, kurze Beschreibungen für jeden Typ, eine Beschreibung des Ausgangsberichts. Der Verkauf der Methode ist einzigartig, da die Methode für geschulte Laien zugänglich ist. Am Ende wird das Verfahren kritisch bewertet. Wir erwarten, dass die Methode, als Nachfolger des MBTI, sich in Form eines Standard-Bewertungsverfahrens ausweitet.

Schlüsselwörter: GPOP, MBTI, Big Five, Persönlichkeitstypologie, Fragebögen, Bewertungsmethoden.

*PhDr. Mgr. Irena Wagnerová, Ph.D., MBA, Institut řízení lidských zdrojů,
e-mail: irena.wagner@gmail.com*